

Vergaderjaar 2020–2021

28 286

Dierenwelzijn

29 683

Dierziektebeleid

Nr. 1207

BRIEF VAN DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKwaliteit

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 21 juli 2021

Met deze brief informeer ik uw Kamer over de stand van zaken met betrekking tot een aantal onderwerpen op het gebied van diergezondheid, waaronder toezeggingen en moties. Eerst ga ik in op de onderwerpen die samenhangen met de Europese diergezondheidsverordening. Vervolgens ga ik in op een toezegging over de aanpak van het tekort aan dierenartsen, de uitvoering van de roadmap Afrikaanse varkenspest, de audit van Wageningen Bioveterinary Research, preventieve vaccinatie tegen dierziekten en tot slot het Europese monitoringsprogramma op Sars-Cov-2 bij specifieke diersoorten.

Nieuwe diergezondheidsregelgeving

Ter uitvoering van de motie van het lid Van Campen c.s. (Kamerstuk 35 398, nr. 17) informeer ik uw Kamer hierbij over de laatste ontwikkelingen met betrekking tot de Europese en nationale diergezondheidsregelgeving.

Europees

Sinds 21 april jl. heeft de Europese Commissie een aantal gedelegeerde en uitvoeringsverordeningen vastgesteld en gepubliceerd. Het gaat om de volgende verordeningen¹:

1. Gedelegeerde verordening (EU) nr. 2021/880 tot wijziging van Gedelegeerde Verordening (EU) nr. 2020/686 van de Commissie tot aanvulling van Verordening (EU) nr. 2016/429 van het Europees Parlement en de Raad wat betreft de traceerbaarheids-, diergezondheids- en certificeringsvoorschriften voor verplaatsingen binnen de Unie van levende producten van bepaalde gehouden landdieren.

¹ Gepubliceerde verordeningen zijn te raadplegen via EUR LEX: <https://eur-lex.europa.eu/homepage.html>.

2. Gedelegeerde verordening (EU) nr. 2021/881 tot wijziging van Gedelegeerde Verordening (EU) nr. 2020/689 tot aanvulling van Verordening (EU) nr. 2016/429 van het Europees Parlement en de Raad wat betreft regels voor bewaking, uitroeiprogramma's en de ziektevrije status voor bepaalde in de lijst opgenomen ziekten en nieuwe ziekten.
3. Uitvoeringsverordening (EU) nr. 2021/934 tot vaststelling van bijzondere maatregelen ter bestrijding van klassieke varkenspest.
4. Uitvoeringsverordening (EU) nr. 2021/963 tot vaststelling van bepalingen ter uitvoering van de Verordeningen (EU) nr. 2016/429, (EU) nr. 2016/1012 en (EU) 2019/6 van het Europees Parlement en de Raad wat betreft de identificatie en registratie van paardachtigen en tot vaststelling van modelidentificatiedocumenten voor die dieren.

De verordeningen onder punt 1 en 2 betreffen aanpassingen van twee gedelegeerde verordeningen die reeds van toepassing waren. Naderhand is gebleken dat deze verordeningen op een aantal punten aanpassing behoeften. Het betreft vooral technische aanpassingen en herstel van enkele onvolkomenheden. De verordening onder punt 3 bevat specifieke maatregelen ter bestrijding van klassieke varkenspest in de lidstaten Bulgarije en Roemenië. Het gaat om maatregelen die voor 21 april ook al van kracht waren en met deze verordening opnieuw zijn vastgesteld op basis van de nieuwe diergezondheidsverordening (verordening (EU) nr. 2016/429).

De verordening onder punt 4 betreft een uitvoeringsverordening die gaat over de details voor het paardenpaspoort als onderdeel van het identificatie- en registratie systeem (I&R) voor paardachtigen. In mijn brief van 10 februari jl. (Kamerstuk 28 286, nr. 1172) heb ik uw Kamer over het concept van deze uitvoeringsverordening geïnformeerd. De verordening is rechtstreeks van toepassing en bevat met name gedetailleerde operationele en technische eisen voor het paardenpaspoort. De verordening bevat enkele opdrachten aan de lidstaten die ook vragen om nationale regels. Het gaat voornamelijk om technische eisen waar weinig tot geen beleidsvrijheid bestaat, zoals het vaststellen van termijnen. Deze zal ik opnemen in de Regeling houders van dieren. De wijzigingsregeling zal ik op korte termijn vaststellen aangezien deze Europese uitvoeringsverordening vanaf 7 juli 2021 van toepassing is en Nederland er vanaf dat moment uitvoering aan moet geven. De wijzigingsregeling zal ik niet vooraf consulteren, omdat deze alleen bepalingen zal bevatten ter uitvoering van deze Europese verordening en inhoudelijk aansluit op de regelgeving en praktijk die Nederland eerder al had.

Naast deze recent gepubliceerde gedelegeerde- en uitvoeringsverordeningen werkt de Europese Commissie nog aan een aantal verordeningen ter uitvoering van de diergezondheidsverordening. Een belangrijke verordening zal de uitvoeringsverordening zijn die het mogelijk gaat maken dat lidstaten uitzonderingen toestaan op de plicht om inrichtingen met bepaalde diersoorten te registreren. In mijn brief van 6 april jl. (Kamerstuk 28 286, nr. 1174) heb ik uw Kamer hierover geïnformeerd. Ik heb van de Europese Commissie nog geen concept van dit voorstel ontvangen. Het is dan ook nog niet duidelijk welke mogelijkheden de lidstaten gaan krijgen om vrijstelling van de registratieplicht te verlenen. Zoals ik in mijn brief van 6 april jl. heb aangegeven zal ik geen uitvoering geven aan nieuwe registratieverplichtingen totdat er duidelijkheid is over de derogatiemogelijkheden die deze verordening zal gaan bieden. Hier heb ik voor gekozen om te voorkomen dat er nieuwe registratieverplichtingen worden ingesteld voor inrichtingen met bepaalde diersoorten of diercategorieën, als voor hen op een later moment alsnog een uitzonde-

ringsmogelijkheid komt te gelden. Zodra er meer duidelijkheid is over dit onderwerp zal ik uw Kamer informeren.

Nationaal

In mijn brief van 6 april jl. (Kamerstuk 28 286, nr. 1174) heb informatie gegeven over de nationale regelgeving die noodzakelijk is voor uitvoering van de Europese diergezondheidsverordening. Op 21 april jl. is de nationale regelgeving die op de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren was gebaseerd ingetrokken en zijn alle benodigde nationale regels gebaseerd op de Wet dieren. Zoals ik in mijn brief van 6 april heb toegelicht heb ik, gezien de Europese deadline, de nationale regels vastgesteld voordat de consultatie en uitvoerbaarheids- en handhaafbaarheidstoetsen (UHT) gereed waren.

De consultatie van de regeling is inmiddels afgerond en heeft 21 reacties opgeleverd. RVO.nl en NVWA hebben inmiddels een UHT afgerond. Op basis van de consultatie en de UHT stel ik momenteel aan een wijzigingsregeling op, waarin ik in de toelichting zal ingaan op de reacties uit de consultatie en de toetsen. Deze zal naar verwachting na het zomerreces gereed komen. Ik zal uw Kamer dan nader informeren over deze wijzigingsregeling.

Tarieven I&R

Een deel van de kosten voor de uitvoering van de identificatie en registratie van dieren en de registratie van inrichtingen waar dieren worden gehouden (I&R) wordt gefinancierd door de betrokken dierhouders. Mede op basis van het aantal registraties ontvangt een houder van dieren een factuur van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Door de nieuwe diergezondheidsverordening is het nodig om het bestaande systeem van bekostiging van het I&R-systeem en de bijbehorende tarieven tegen het licht te houden. Mogelijk worden bepaalde algemene kosten anders verdeeld, omdat er nieuwe diersoorten en inrichtingen aan het I&R-systeem toegevoegd zijn of worden. Dit is mede afhankelijk van de ruimte die de uitvoeringsverordening gaat bieden voor vrijstelling van de registratieverplichting, zoals ik hierboven heb toegelicht. Het doel is altijd om de kosten voor de uitvoering van I&R evenredig bij de verschillende sectoren in rekening te brengen. Ik onderzoek op dit moment hoe de toekomstige tarieven tegen die achtergrond bepaald kunnen worden. Dit kan betekenen dat er tarieven komen voor diersoorten die zijn toegevoegd aan het I&R-systeem, maar ook dat de tarieven voor de bestaande diersoorten zullen worden aangepast.

Wanneer de tarieven worden vastgesteld, zullen deze in de Regeling tarieven identificatie en registratie Wet dieren worden opgenomen. Net als nu het geval is, zullen dit maximale tarieven zijn. Indien de uitvoeringskosten in een bepaald jaar minder blijken te zijn, wordt niet meer dan de werkelijke kosten in rekening gebracht. Wanneer de kosten hoger uitvallen, dan is het niet mogelijk om meer dan de maximaal vastgestelde tarieven in rekening te brengen. Over de uitkomst van mijn analyse en de eventuele aanpassingen van de tarieven zal ik alvorens het doorvoeren van wijzigingen in gesprek gaan met de betrokken sectoren.

Draaiboeken

De nieuwe diergezondheidsverordening leidt er ook toe dat de bestaande beleids- en uitvoeringsdraaiboeken geactualiseerd worden. In de motie van het lid Van der Plas (Kamerstuk 35 398, nr. 19) wordt het kabinet verzocht om alle beleids- en uitvoeringsdraaiboeken zo spoedig mogelijk

op rijksoverheid.nl openbaar te maken en jaarlijks actueel te houden en te bewaken, en voor het zomerreces de Kamer een overzicht te geven van alle huidige draaiboeken die voorzien zijn van een laatste versiedatum.

De aanpassing van de draaiboeken is momenteel gaande. LNV zorgt voor actualisatie van de beleidsdraaiboeken en de NVWA actualiseert de uitvoeringsdraaiboeken op basis van de diergezondheidsverordening en de beleidsdraaiboeken. Lidstaten moeten draaiboeken hebben voor de ziekten die in verordening (EU) nr. 2018/1882 opgenomen zijn in categorie A, zoals MKZ en KVP. Dat zijn ziekten waartegen lidstaten op basis van de diergezondheidsverordening verplicht zijn maatregelen te treffen. Naast de categorie A ziekten zijn er ook draaiboeken nodig voor de ziekte van Aujeszky (ZvA) en Q-koorts. ZvA is een besmettelijke dierziekte die is opgenomen in de categorie C van verordening (EU) nr. 2018/1882. Categorie C bevat ziekten waar lidstaten een optionele vrijstatus voor kunnen krijgen. Een uitbraak moet bestreden worden om de vrijstatus te kunnen behouden. Nederland heeft een vrijstatus voor ZvA en daarom is er ook voor ZvA een draaiboek nodig. Q-koorts is Europees alleen een meldingsplichtige ziekte waarvoor het niet verplicht is maatregelen te treffen (categorie E van verordening (EU) nr. 2018/1882). Gezien de specifieke situatie in Nederland acht ik een draaiboek voor de bestrijding van Q-koorts nodig.

Er komt een generiek dierziektedraaiboek dat in zijn algemeenheid ingaat op de crisisorganisatie, crisiscommunicatie en de verschillende Europese en nationale maatregelen. Daarnaast worden er per dierziekte specifieke draaiboeken opgesteld, waar per dierziekte nader in gegaan wordt op de nodige maatregelen. Het actualiseren van de draaiboeken op basis van de diergezondheidsverordening en recente wetenschappelijke inzichten zal gefaseerd worden gedaan. Hierbij geef ik prioriteit aan het generieke draaiboek, samen met de draaiboeken voor klassieke varkenspest en Afrikaanse varkenspest (KVP/AVP), mond-en-klauwzeer (MKZ), Afrikaanse Paardenpest (APP), Kwade droes en Q-koorts. Verschillende sectorpartijen hebben inmiddels de mogelijkheid gekregen reactie te geven op concepten van deze draaiboeken. Het streven is de draaiboeken voor deze ziekten eind augustus af te ronden en te publiceren. De draaiboeken voor hoog-pathogene aviaire influenza (HPAI), Newcastle disease (ND), ziekte van Aujeszky (ZvA) en Rift Valley Fever zullen naar verwachting medio oktober 2021 worden gepubliceerd. Vervolgens zijn er nog een vijf draaiboeken voor dierziekten die zelden tot nooit of heel lang geleden in de EU zijn aangetroffen. Deze draaiboeken zullen volgens planning in december 2021 gereed zijn voor publicatie.

Dierenartsen tekort

Een goede aansluiting van vraag naar en aanbod van dierenartsen is van maatschappelijk belang. Dierenartsen vervullen belangrijke taken in het kader van publieke belangen als diergezondheid, dierenwelzijn, voedselveiligheid en volksgezondheid. Het gaat hierbij zowel om praktiserende dierenartsen als om dierenartsen die bijvoorbeeld bij de NVWA werken, of in het onderwijs, onderzoek of beleid. Daarnaast kan een disbalans tussen vraag en aanbod ook effect hebben op de belasting van de dierenartsen die nu actief zijn. Er zijn diverse signalen dat vraag en aanbod op de diergeneeskundige arbeidsmarkt, met name bij de NVWA en in de praktijk, niet goed in balans zijn. Tijdens het plenaire debat van 13 februari 2020 over de NVWA heb ik met uw Kamer gesproken over de problemen met het vervullen van de vacatures voor toezichthoudende dierenartsen. Tijdens dat debat heb ik toegezegd met mijn collega van OC&W in overleg te treden over de mogelijkheid om de numerus fixus van de opleiding Diergeneeskunde te verhogen. Uit dit overleg met OC&W bleek dat het op

dit moment zo is geregeld dat niet de Minister van OC&W, maar de onderwijsinstelling de capaciteit van het aantal toe te laten studenten bepaalt. Het afstemmen van het onderwijsaanbod op de behoefte van de arbeidsmarkt behoort tot de reguliere taak van de onderwijsinstellingen, in dit geval de Faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Utrecht (FD). Ik ben daarom over dit vraagstuk in overleg gegaan met de FD. Daarnaast heb ik, om meer zicht op de problematiek te krijgen, de WUR opdracht gegeven een inventarisatie te doen naar het aantal dierenartsen dat in Nederland werkzaam is. In januari 2021 is dit onderzoek gepubliceerd en aan uw Kamer toegestuurd (Kamerstuk 33 835, nr. 179).

Op basis van deze inventarisatie heb ik in overleg met de FD besloten om een verdiepend onderzoek te laten uitvoeren naar vraag en aanbod op de arbeidsmarkt van dierenartsen en de relevante trends die van invloed zijn op de gewenste capaciteit van de beroepsgroep. Op basis van dat onderzoek zal ik met betrokken partijen kijken welke mogelijkheden er zijn om de balans tussen vraag en aanbod te verbeteren. Het mogelijk verhogen van de numerus fixus zal daarin worden meegenomen. De uitkomsten van dit onderzoek worden in het eerste kwartaal van 2022 verwacht. De FD heeft vanuit haar verantwoordelijkheid als onderwijsinstelling de afgelopen tijd al diverse stappen gezet om het aantal afgestudeerde dierenartsen te verhogen en de aansluiting op de arbeidsmarkt te verbeteren. Ten eerste is er een zij-instroom traject voor de master Diergeneeskunde opgezet, zodat studenten met een specifieke, geaccrediteerde buitenlandse bachelor Diergeneeskunde en studenten met een bachelor Animal Sciences van de WUR onder voorwaarden in kunnen stromen. De FD ontwikkelt in samenwerking met de NVWA extra keuze-onderwijs. Begin dit jaar is er een raamplan voor een vernieuwde masteropleiding gepubliceerd. Een van de doelen van deze vernieuwde masteropleiding is om de studenten nog beter voor te bereiden op het beroepsveld, om daarmee voortijdige uitval in het begin van de carrière te helpen voorkomen. Ook heeft de FD de afgelopen periode sterk in gezet op de ontwikkeling van Onderwijs voor Professionals. Deze initiatieven van de FD hebben als doel een betere aansluiting van de opleiding op de vraag en aanbod op de arbeidsmarkt te bewerkstelligen.

Roadmap Afrikaanse varkenspest

Op 29 mei 2020 heb ik uw Kamer geïnformeerd over de Roadmap «preventie Afrikaanse varkenspest» en de daarin opgenomen acties en aanbevelingen voor de vier verschillende thema's (Kamerstuk 29 683, nr. 251). Inmiddels zijn stappen ter uitvoering van de roadmap gezet, waarover ik u graag informeer. De samenwerking tussen de deelnemers in de taskforce verloopt voorspoedig, maar vanwege de coronacrisis heeft de uitvoering van acties vertraging opgelopen. In thema 1 (de varkenshouderij) is de hygiënescan, gericht op het verbeteren van de bioveiligheid op varkenshouderijen, opgesteld en wordt deze geïmplementeerd. Ook zijn de bioveiligheidsvoorschriften in het private kwaliteitssysteem IKB (Integrale Keten Beheersing) aangescherpt. Daarnaast zijn in samenwerking met de hobbyvarkensvereniging de hobbyvarkenshouders op verschillende manieren benaderd over het registreren van hun dieren en over verbeteren van de voorlichting over de risico's van AVP.

In thema 2 (het beheer van wilde zwijnen) zijn de provincies gestart met de risicoanalyse en het ontwikkelen van maatwerk van de verschillende gebieden met wilde zwijnen en de daaraan gekoppelde gebiedsgerichte aanpak. Tevens melden de betrokken provincies dat het gebruik van nachtkijkers in het kader van de beheermethoden is geoptimaliseerd. In thema 3 (menselijk handelen) is een aantal workshops over communicatie georganiseerd om verdere informatievoorziening over de risico's van

verspreiding van AVP te ontwikkelen en te verbeteren. Tijdens het AO over dieren in de veehouderij van 29 oktober 2020 (Kamerstukken 28 286 en 28 973, nr. 1136) heb ik toegezegd om met de Minister van Infrastructuur en Waterstaat te bekijken hoe meer voorlichting kan worden gegeven aan Oost-Europese chauffeurs ter voorkoming van verspreiding van de Afrikaanse varkenspest. Deze toezegging heb ik binnen dit thema opgepakt. Ik heb met Rijkswaterstaat een aantal opties besproken, onder andere suggesties uit een van de workshops. Er is afgesproken dat het zogenoemde preventieteam samen met RWS kijkt op welke parkeerplaatsen nog informatieborden geplaatst moeten worden en of de teksten geactualiseerd moeten worden. Aangezien het van belang is hier aandacht voor te houden blijf ik hierover met RWS contact houden.

In het kader van thema 4 (bestrijden aan de bron) heeft mijn ministerie op ambtelijk niveau contact gezocht met collega's in aan Nederland grenzende Duitse deelstaten om informatie uit te wisselen. Er is afgesproken om dit contact te continueren om zo van elkaar te kunnen blijven leren en elkaar snel te kunnen benaderen in geval van grensoverschrijdende besmettingen.

Via internationale overlegstructuren zoals het Standing Committee on Plants, Animals, Food and Feed (SCOPAFF) en het overleg van de Chief Veterinary Officers (CVO) wordt regelmatig aandacht besteed aan de situatie in Europese lidstaten en de bestrijding van de ziekte. De reguliere overleggen van LNV met het preventieteam en met de provincies blijft voorlopig in stand. De acties uit de roadmap worden de komende maanden met betrokken partijen verder uitgewerkt en uitgevoerd. Tevens houd ik de actuele veterinaire situatie met betrekking tot AVP nauwlettend in de gaten.

Audit Wageningen Bioveterinary Research

Tijdens het AO over dieren in de veehouderij van 29 oktober 2020 heb ik toegezegd uw Kamer te informeren over uitkomsten van de onafhankelijke audit van het laboratorium Wageningen Bioveterinary Research (WBVR). Deze audit wordt uitgevoerd naar aanleiding van de uitspraak van het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb) op 7 januari 2020 over mond- en klauwzeer in Kootwijkerbroek. In mijn brief aan uw Kamer terzake van 7 januari 2020 (Kamerstuk 27 622, nr. 148) heb ik aangegeven dat het laboratorium WBVR geaccrediteerd is en continu werkt aan het verbeteren van de werkprocessen en methoden, maar dat ik het belangrijk vind dat hun werkwijze daarnaast nogmaals onafhankelijk in een audit wordt beoordeeld. Ik heb drie experts bereid gevonden deze audit uit te voeren. De uitvoering van de audit is door corona vertraagd, en zal kort na de zomer worden gepland. Over de resultaten van de audit zal ik u daarna informeren.

Preventieve vaccinatie tegen dierziekten

In de motie van de leden Tjeerd de Groot en Van Campen (Kamerstuk, 35 398, nr. 14) wordt de regering verzocht zich samen met de sector in te zetten voor preventieve vaccinatie als onderdeel van het diergezondheidsinstrumentarium, inclusief de handelsaspecten daarvan. Ter uitvoering van deze motie is als start deze zomer een gesprek gepland met de pluimveesectoren om hun visie op en standpunten ten aanzien van preventieve vaccinatie tegen aviaire influenza te horen en hier het gesprek met hen over te voeren. Enkele farmaceutische bedrijven hebben aangegeven de ontwikkeling van een vogelgriepvaccin op te willen pakken. De situatie met betrekking tot vogelgriep in Europa maakt dat ook op Europees niveau vaccinatie tegen vogelgriep op de agenda staat. Onder andere in de vergadering van de CVO's is hier recent over

gesproken. De Europese Commissie heeft de CVO's geïnformeerd over de juridische mogelijkheden die er momenteel zijn voor de inzet van preventieve vaccinatie tegen vogelgriep. Er gelden diverse regels en randvoorwaarden voor de inzet van preventieve vaccinatie. De Europese Commissie heeft aangegeven te onderzoeken welke aanpassingen van het juridisch kader er mogelijk zijn. Tevens zal de Europese Commissie een wetenschappelijke analyse over vaccinatie vragen aan de European Food Safety Authority (EFSA) om de technische mogelijkheden van vaccinatie te kunnen beoordelen. Voor andere dierziekten zal ik – ter uitvoering van de motie – met sectorpartijen het gesprek voeren over hun standpunten met betrekking tot preventieve vaccinatie. Ik zal uw Kamer, zodra er op dit gebied nieuwe ontwikkelingen zijn, weer informeren.

Europees monitoringsprogramma SARS-CoV-2 bij enkele specifieke diersoorten

Op 12 mei 2021 is uitvoeringsbesluit (EU) nr. 2021/788 vastgesteld. Dit besluit regelt dat lidstaten moeten monitoren en rapporteren over besmetting met Sars-CoV-2 bij gehouden en in het wild levende nertsen, andere marterachtigen en wasbeerhonden. Het besluit is onder andere van toepassing op locaties waar meer dan 500 volwassen dieren van deze soorten gehouden worden. Hier hoeft Nederland geen uitvoering aan te geven gezien het verbod op de pelsdierhouderij. Het besluit ziet ook in bredere zin rapportage over Sars-CoV-2 bij deze diersoorten. Sars-CoV-2 is daarom voor deze diersoorten in de Regeling diergezondheid aangegeven. Daarmee moeten houders, dierenartsen en laboratoria verdenkingen van besmetting melden. Voor in het wild leven dieren geldt daarnaast dat het Dutch Wildlife Health Centre (DWHC) signalen over ziekten onder in het wild levende dieren onderzoekt. Eventuele besmettingen kunnen ook op die manier ontdekt worden.

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
C.J. Schouten